

## فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار نویسندگان.....	۹
مقدمه.....	۱۱

### فصل اول: مفاهیم، نمونه ها و استخراج اصول و مبانی نظری از متون

#### بخش اول: مفاهیم و مبانی نظری

۱. سرچشمه تفکر ساختارگرایی.....	۱۷
۲. مشخصه های تفکر ساختارگرایان.....	۱۹
۳. قابلیت های کاربردی استخوان بندی اصلی در مقیاس های متفاوت کالبدی.....	۱۹
۴. مفهوم استخوان بندی و استخوان بندی اصلی شهر و مشخصات آن.....	۲۰
۵. تبیین تفاوت های مفهومی میان استخوان بندی و استخوان بندی اصلی شهر.....	۲۲
۶. مفهوم ساماندهی استخوان بندی شهر.....	۲۲
۷. مفهوم احیاء استخوان بندی اصلی شهر.....	۲۳
۸. مفهوم رشد و توسعه استخوان بندی شهر.....	۲۳
۹. مفهوم رشد و توسعه استخوان بندی اصلی شهر.....	۲۳
۱۰. مفهوم رشد غیررسمی شهر و تبیین جایگاه آن در استخوان بندی شهر.....	۲۴

#### بخش دوم: بررسی نمونه های موردی جهان و ایران

۱. بررسی سیر تحول و ساماندهی استخوان بندی اصلی شهر پاریس (نمونه خارجی).....	۲۵
۲. بررسی سیر تحول و ساماندهی استخوان بندی اصلی شهر اصفهان (نمونه داخلی اول).....	۳۰
۳. بررسی احیاء و ساماندهی استخوان بندی اصلی شهر تهران.....	۳۶

#### بخش سوم: جمع بندی و استخراج اصول و قانونمندی های کلی در شناخت، بررسی، تجزیه و تحلیل و احیاء

۱. اصول و قانونمندی های شناخت استخوان بندی شهر.....	۴۱
---	----

۲. اصول و قانونمندی‌های شناخت استخوان‌بندی اصلی شهر ..... ۴۸

۳. اصول و قانونمندی‌های ساماندهی استخوان‌بندی اصلی شهر ..... ۵۹

### فصل دوم: بررسی سیر تحول شهر و تعیین استخوان‌بندی شهر زنجان

#### بخش اول: معرفی شهر زنجان

۱. پیشینه تاریخی و وجه تسمیه ..... ۷۳

۲. موقعیت استقرار شهر و بستر طبیعی آن ..... ۷۴

۳. بررسی حوزه نفوذ پیرامونی شهر زنجان ..... ۷۴

#### بخش دوم: بررسی سیر تحول ویژگی‌های شهر زنجان

۱. بررسی سیر تحول ویژگی‌های عملکردی - فعالیتی شهر زنجان ..... ۷۶

۲. بررسی سیر تحول ویژگی‌های کالبدی استخوان‌بندی شهر زنجان ..... ۹۵

۳. بررسی سیر تحول ویژگی‌های نشانه‌شناسی و جلوه‌های بصری شهر زنجان ..... ۱۰۲

۴. بررسی سیر تحول ویژگی‌های راه‌ها و شبکه ارتباطی شهر زنجان ..... ۱۰۷

#### بخش سوم: بررسی ویژگی‌های شهر زنجان در وضع موجود

۱. بررسی ویژگی‌های عملکردی - فعالیتی شهر زنجان ..... ۱۱۴

۲. بررسی ویژگی‌های کالبدی استخوان‌بندی شهر زنجان ..... ۱۲۰

۳. بررسی ویژگی‌های نشانه‌شناسی و جلوه‌های بصری شهر زنجان ..... ۱۲۴

۴. بررسی ویژگی‌های راه‌ها و شبکه ارتباطی شهر زنجان در وضع موجود ..... ۱۵۰

#### بخش چهارم: تعیین محدوده استخوان‌بندی شهر زنجان

### فصل سوم: تحلیل و ارزیابی ویژگی‌های استخوان‌بندی

#### تعیین استخوان‌بندی اصلی و استخراج نابسامانی

#### بخش اول: تحلیل و ارزیابی ویژگی‌های استخوان‌بندی شهر زنجان

۱. تحلیل و ارزیابی کاربری‌های شهری استخوان‌بندی شهر زنجان ..... ۱۵۸

۲. تحلیل و ارزیابی ویژگی‌های کالبدی استخوان‌بندی شهر زنجان ..... ۱۷۶

۳. تحلیل و ارزیابی راه‌ها و شبکه ارتباطی استخوان‌بندی شهر زنجان ..... ۱۹۲

۴. تحلیل و ارزیابی نشانه‌های شهر و جلوه‌های بصری استخوان‌بندی شهر زنجان ..... ۲۰۲

#### فصل چهارم: تعیین محدوده استخوان‌بندی اصلی شهر زنجان

ارائه ایده‌های کلی ساماندهی استخوان‌بندی شهر زنجان ..... ۲۲۰

۱. ارائه ایده‌های کلی ساماندهی استخوان‌بندی در مقیاس کل شهر ..... ۲۲۰

منابع ..... ۲۲۹

## پیشگفتار نویسندگان

یکی از مهمترین مسائل پیش‌روی حوزه شهرسازی بررسی علل موفقیت یا عدم موفقیت اقدامات شهرسازانه و تعیین موضع و موضوع پیشنهادات متخصصان می‌باشد. تحقیقات و سیر تکامل دیدگاه‌های شهرسازی مبین آن است که شهر همچون موجودی زنده دارای حیات و تکامل بوده و با تطبیق ویژگی‌های ساختاری و کالبدی آن می‌توان اذعان داشت که بایستی این پیکره بر ساختار و استخوان‌بندی منسجم و پاسخ‌ده استوار باشد. متأسفانه بسیاری از اقدامات صورت پذیرفته در دوره‌های مختلف از سوی مدیران شهری بازخورد و ثمربخشی مورد انتظار را نداشته و می‌توان مهمترین دلیل آن را پراکندگی اقدامات بدون ارتباط با ساختار و شاکله اصلی شهر دانست. تجربیات و تحقیقات شهرسازی در جهان نشان می‌دهد که پیش‌بینی و تعریف پروژه‌های شهری منطبق بر ساختار شهر علاوه بر بهبود وضعیت شهرها عاملی محرک بر توسعه و رشد متوازن شهری خواهد بود.

کتاب حاضر در تلاش جهت ارائه نمونه‌ای کاربردی برای شناسایی و معرفی ساختار و استخوان‌بندی شهر زنجان می‌باشد. در این کتاب تلاش شده است ضمن تبیین مبانی نظری مفید و موجز با ارائه نقشه‌های متعدد زمینه شناسایی ساختار شهری فراهم شود چراکه معتقدیم در صورتی که دیدگاه‌ها، پروژه‌ها و پیشنهادات حوزه مدیریت شهری جهت توسعه شهرها منطبق با الگوی ساختاری شهر واقع گردد نه تنها بازخورد و اثر بخشی بیشتری عاید شهر خواهد شد بلکه تحقق‌پذیری بالای آن موجب تسری و محرک توسعه در بافت درونی شهر خواهد شد.

نخستین بار پیشینه موضوع در سال ۱۳۷۶ توسط خانم مهندس حمیدی و همکارانشان و تحت نظارت آقای دکتر حبیبی طی پروژه‌های تحت عنوان شناخت و ساماندهی استخوان‌بندی شهر تهران با شناسایی استخوان‌بندی این شهر و ارائه انگاره‌های ساماندهی شهر تهران انجام پذیرفت. علاوه بر آن شهر اصفهان، قزوین، شیراز و کاشان نیز توسط ایشان مورد بررسی قرار گرفته است. حال آنکه کتاب حاضر برگرفته از تجربیات انجام پذیرفته قبلی تلاش نموده است اقدام به ارائه پژوهش کاربردی با مدنظر قرار دادن ویژگی‌های مکانی شهر زنجان نماید. امید است این تحقیق زمینه‌ساز اقداماتی مناسب و تأثیرگذار برای اقدامات آتی در شهر باشد.

قطعاً این کتاب با توجه به وسعت و گستردگی حوزه مورد مطالعه و بررسی، دارای نواقص و برخی اشکالات می‌باشد لیکن جهت آشنایی متخصصان و دانشجویان برای شناخت روش مطالعه و ارزیابی ساختار و استخوان‌بندی شهری مفید بوده و تلاش نموده است تا زمینه و بستر مورد نیاز را فراهم سازد.